

ВИДАННЯ ГАРНЕНЬКІ

Про дружбу і співпрацю Лесі Українки та Володимира Гнатюка

У 1898 році Володимир Гнатюк зав'язав листування з Лесею Українкою, щоби заохотити письменницю до видання її віршів у Львові окремою збіркою. Він надіслав їй деякі книжки «Українсько-руської видавничої спілки», де працював секретарем. Поетеса була дуже задоволена ними і охоче погодилася, щоби її твори з'явилися в серії «Літературно-наукової бібліотеки» цього видавництва. Так, у 1893 році під дбайливим наглядом Івана Франка у Львові побачила світ перша збірка поезій Лесі Українки «На крилах пісень».

Навесні 1899 року Володимир Гнатюк звернувся до Лесі Українки із пропозицією видати нову збірку. Він власноручно переписав окремі поезії, що були опубліковані в різних виданнях, і вислав їх для апробації авторці до Берліна, де вона в той час лікувалася. Крім того, вчений надіслав поетесі три книжки «Видавничої спілки», серед яких були й новели Ольги Кобилянської. Невдовзі Володимир Гнатюк отримав листа, в якому Лесья Українка писала: «...дуже дякую за книжки, булисте ласкаві прислати мені. Видання гарненькі, я нічого не маю проти, щоби мої вірші були так видані. Брошюровка тільки трохи погана, аркуші страх розлітаються, як тільки книжка розрізана, але певне сього вимагає економія, то вже либонь так і буде... Шкода, коли книжки не підуть на Україну, бо варто, щоби ширша громада прочитала їх. Надто оповідання п. Кобилянської, се просто окраса нашої літератури. Хіба далі писати на сю тему, але так раптово заболіла голова, що годі. От і літератка з мене! Зостаюся з правдивим поважанням Лесья Українка».

Коли поетеса отримала переписані

вірші Володимиром Гнатюком, була приємно вражена. Між редактором і автором встановилися тісні контакти та атмосфера гармонійної співпраці, обидві сторони прислухалися до порад. З великою любов'ю та дбайливістю готував до друку Лесині «Думи і мрії» Володимир Гнатюк і видав їх у Львові наприкінці 1899 року. «Думи і мрії» — друга книжка поезій Лесі Українки — була епохальним явищем в історії політичної та інтимно-пейзажної лірики. Після її виходу у світ академік відразу ж написав на неї рецензію.

При безпосередній участі Володимира Гнатюка поема Генріха Гейне «Атта Троль», переклад якої з німецької зробила Лесья Українка, була опублікована в «Літературно-науковому віснику» за 1900 рік. Того ж року там же був опублікований її переклад драми Метерлінка «Неминуча». Наш земляк регулярно друкував нові твори Лесі Українки на сторінках вісника. Крім того, вчений стежив і за творами поетеси, опублікованими в інших виданнях, час від часу їх рецензував.

У 1901 році Лесья Українка за порадою Ольги Кобилянської виїхала на лікування в Буркут. Сюди, в Карпатську Швейцарію, яку відкрив для цивілізованого світу Володимир Гнатюк, часто приїздили дослідники духовної та матеріальної культури гуцулів, письменники, науковці, етнографи, фольклористи та художники. Разом з відомим мистецтвознавцем, фольклористом Климентом Квіткою Лесья Українка їхала через Кути, Косів до Буркута. 20 липня 1901 року вони зупинилися в селі Яворові на Косівщині в Ольги Окуневської, учениці композитора Миколи Лисенка, з якою Лесья була знайома ще з Києва. Потім

— зупинка в Криворівні, де тоді жили Іван Франко та Володимир Гнатюк зі своїми сім'ями. У листі до Ольги Кобилянської Лесья Українка повідомляла: «...там нас прийняли Волянські теж дуже добре та ще й потім дали нам до Буркута цілу пачку книжок, переважно етнографічних... Натурально, бачили ми там Франків і Гнатюків».

1903 року у Львові в друкарні Наукового товариства імені Шевченка Володимир Гнатюк видав книжку Генріха Гейне «Атта Троль. Раткліф. Баллади» (Переклади Лесі Українки і Максима Славінського), в якій передмова Гейне та «Атта Троль» перекладені Лесею Українкою.

Новий етап взаємин Лесі Українки з Володимиром Гнатюком настав у 1908—1909 роках у зв'язку із заходами, організованими поетесою в справі записів українських народних дум. Тоді наш земляк спричинився до фольклористичної експедиції письменниці, спрямованої на записування дум від найвідоміших кобзарів Східної України. Відтак — приклався до того, щоби НТШ закупило два фонографи, необхідних для розшифрування мелодій. Згодом на прохання Лесі Українки Володимир Гнатюк подбав про видання матеріалів експедиції.

Матеріали, котрі розповідають про дружбу двох велетів української культури, зберігаються в етнографічно-меморіальному музеї Володимира Гнатюка у Велесневі.

Романа ЧЕРЕМШИНСЬКА,
співзасновниця, в. о. директора
етнографічно-меморіального музею
Володимира Гнатюка, член НТШ,
НСКУ, НСЖУ.

с. Велеснів Монастирського району.